

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี

อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

Political Participation of the People in Nong Methee Subdistrict,

Tha Tum District, Surin Province

[Received: November 10, 2025; Revised: November 21, 2025; Accepted: November 26, 2025]

ชลันดา จำปาทอง

นักศึกษาระดับปริญญาโท

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Chalanda Champathong

Master of Political Science,

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Surindra Rajabhat University

วันชัย สุขตาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Wanchai Suktam

Assistant Professor,

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Surin Rajabhat University

ศศิธร ศูนย์กลาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Sasithorn Soonklang

Assistant Professor,

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Surin Rajabhat University

CORRESPONDING AUTHOR

Chalanda Champathong, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat

University, Thailand. Email: chalanda.cha@srur.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง 369 คน ตามสูตรของ Yamane (1973) และข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC = 0.67–1.00) และมีค่าความเชื่อมั่นสูง (Cronbach's Alpha = 0.973) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.649) โดยด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสูงที่สุด รองลงมาคือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ส่วนการแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรม และการติดตามตรวจสอบอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบพบว่า เพศไม่มีความแตกต่างในรายด้าน แต่มีความแตกต่างเมื่อพิจารณาภาพรวม ขณะที่อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลเชิงคุณภาพเสนอแนวทาง ได้แก่ การเพิ่มช่องทางสื่อสาร การจัดเวทีสาธารณะปลอดภัย การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมความรู้เรื่องสิทธิเลือกตั้ง และการเปิดเผยข้อมูลเพื่อสนับสนุนบทบาทการตรวจสอบของประชาชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง; ประชาธิปไตยฐานราก; การปกครองท้องถิ่น; การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น; ตำบลหนองเมธี

Abstract

This study aimed to (1) examine the level of political participation among citizens, (2) compare participation levels across personal factors, and (3) propose guidelines for strengthening political participation in Nong Methee Subdistrict, Tha Tum District, Surin Province. A mixed-methods approach was employed, with quantitative data collected from 369 respondents using Taro Yamane's (1973) formula and qualitative data obtained from 15 key informants. The questionnaire was validated by experts (IOC = 0.67–1.00) and showed high reliability (Cronbach's alpha = 0.973). Data were analyzed using descriptive statistics, t-test, and one-way ANOVA. The results revealed that the overall level of political participation was high ($\bar{X}$ = 3.66, S.D. = 0.649), with voting participation ranked highest, followed by political information awareness, while political expression, participation in political activities, and monitoring governmental performance remained at moderate levels. Comparative analysis indicated no significant differences by gender in each dimension, although a significant difference was found in the overall level. In contrast, age, education, occupation, and income showed statistically significant differences. Qualitative findings suggested key development guidelines, including expanding accessible communication channels, creating safe public forums for civic expression, organizing continuous political activities, promoting awareness of voting rights, and enhancing transparency to strengthen citizens' monitoring roles.

Keywords: Political Participation; Grassroots Democracy; Local Political Participation; Local Governance; Nong Methee Subdistrict

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญของประชาธิปไตยฐานราก โดยสะท้อนระดับความตื่นตัว ความรู้ทางการเมือง และความสามารถของประชาชนในการเข้ามามีบทบาทต่อภาครัฐทั้งในเชิงการตัดสินใจและการตรวจสอบถ่วงดุล แนวคิดคลาสสิกของ Milbrath และ Goel (1977) อธิบาย “ลำดับขั้นของการมีส่วนร่วม” ตั้งแต่การรับรู้ข่าวสารจนถึงการเคลื่อนไหวเชิงรณรงค์ ขณะที่ Verba และ Nie (1972) เน้นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนถูกกำหนดโดยปัจจัยส่วนบุคคล อาทิ อายุ การศึกษา และรายได้ อีกด้านหนึ่ง แนวคิดของ Almond และ Verba (1963) เรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมือง” ได้เชื่อมโยงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมเข้ากับค่านิยม บรรทัดฐาน และโครงสร้างทางสังคม โดยชี้ว่าชุมชนที่มีวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม (participant political culture) จะมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงรุกมากกว่าแนวโน้มแบบจารีตหรือการรับคำสั่งเพียงอย่างเดียว

อย่างไรก็ตาม แม้ทฤษฎีดังกล่าวจะอธิบายกลไกการมีส่วนร่วมในระดับทั่วไปได้ดี แต่เมื่อนำมาใช้กับบริบทท้องถิ่นไทย โดยเฉพาะจังหวัดสุรินทร์ซึ่งมีโครงสร้างสังคมแบบเครือญาติ ชนิตพันธุ์หลากหลาย และความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบกึ่งจารีต-กึ่งสมัยใหม่ พบว่าทฤษฎีบางส่วนยังไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมและการเมืองได้อย่างครอบคลุม เช่น สภาวะ “รับรู้สูง-มีส่วนร่วมน้อย” หรือความล้มเหลวในการแสดงความคิดเห็นเชิงสาธารณะซึ่งเกิดจากบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม ความเกรงใจ หรือความกลัวผลกระทบทางสังคม สิ่งเหล่านี้สะท้อนช่องว่างของทฤษฎี (theoretical gap) ระหว่างการอธิบายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในสังคมเสรีนิยมตะวันตก กับพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนชนบทอีสานที่มีรูปแบบอำนาจและวัฒนธรรมแตกต่างออกไปอย่างมีนัยสำคัญ

ขณะเดียวกัน งานวิจัยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดใกล้เคียงส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การศึกษาเฉพาะกลุ่มประชากรบางกลุ่ม (ผู้สูงอายุ เยาวชน) การวิเคราะห์มิติเพียงบางด้าน หรือขาดการบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อนำมาอธิบายสาเหตุ ความคิด ความเชื่อ และข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังไม่ปรากฏงานใดที่วิเคราะห์การมีส่วนร่วมใน “ตำบลหนองเมธี” โดยใช้กรอบแนวคิดหลักของวิชารัฐศาสตร์อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ทฤษฎีพฤติกรรมการเมือง ปัจจัยส่วนบุคคล ไปจนถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ทำให้ขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถสะท้อนพลวัตการเมืองท้องถิ่นของพื้นที่นี้ได้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้ง

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นในการเติมเต็มช่องว่างทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงพื้นที่ โดยการนำกรอบแนวคิดสากล (Milbrath & Goel; Verba & Nie; Almond & Verba) มาวิเคราะห์ร่วมกับปรากฏการณ์จริงของชุมชนชนบทอีสาน ผ่านการใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ที่สามารถให้ภาพทั้งในเชิงตัวเลขและเชิงสาเหตุเชิงลึก การศึกษานี้จึงไม่เพียงตอบคำถามว่าประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมอย่างไร แต่ยัง

ตอบว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น และปัจจัยเชิงโครงสร้าง วัฒนธรรมใดที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมแบบจำเพาะในตำบลหนองเมธี อันจะนำไปสู่การเสนอแนวทางพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยฐานรากที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

คำถามการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับใด
2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่างกันหรือไม่
3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี โดยครอบคลุม 5 มิติหลัก ได้แก่

- 1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง
- 2) การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง
- 3) การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง
- 4) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 5) การติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น

รวมถึงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเหมาะสม

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยดำเนินการในพื้นที่ ตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ ครอบคลุม 11 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองเมธี บ้านหนองหล่ม บ้านโคกหนองขาม บ้านหนองแสง บ้านสำโรงทาบ บ้านหนองหมาก บ้านยางสว่าง บ้านโคกทราย บ้านหนองตะครอง บ้านโคกบัว และบ้านโคกค้อ มีประชากรรวม 4,768 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คน ซึ่งสุ่มตามสูตรของ Taro Yamane (1973)

3. ขอบเขตด้านเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน 2567 - เดือนตุลาคม 2568 ซึ่งครอบคลุมขั้นตอนการศึกษาวรรณกรรม การพัฒนาเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านนโยบายท้องถิ่น เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดมาตรการและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับตำบลให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่
2. ด้านการพัฒนาชุมชนและภาคพลเมือง ใช้เป็นแนวทางออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการรับรู้ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของประชาชน
3. ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ทางพลเมือง ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนด้านรัฐศาสตร์ การเมืองภาคประชาชน และการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง
4. ด้านการวิจัยต่อยอด เป็นฐานข้อมูลและเครื่องมือสำหรับนักวิจัยที่ต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่อื่นเพื่อการเปรียบเทียบและพัฒนาองค์ความรู้ด้านประชาธิปไตยฐานราก

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ ครั้งนี้จำเป็นต้องให้ความหมายของคำศัพท์ที่เป็นการเฉพาะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในหัวข้อนี้ จะได้กล่าวถึงนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในตำบลหนองเมธี แสดงบทบาทและพฤติกรรมในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือกระบวนการทางการเมือง ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยครอบคลุมตั้งแต่การรับรู้ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรม การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการติดตามตรวจสอบ

การทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนถึงการตระหนักในหน้าที่ของพลเมืองและคุณค่าของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น งานวิจัยนี้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง หมายถึง พฤติกรรมของประชาชนในการรับรู้ ติดตาม หรือแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าววิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต หรือโซเชียลมีเดีย รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับสมาชิกในชุมชน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสร้างทัศนคติและการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ

1.2 การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนมีโอกาสแสดงความเห็น ความต้องการ หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะของชุมชน เช่น การเสนอความคิดเห็นในเวทีประชาคม การให้ข้อเสนอแนะกับผู้นำชุมชน การแสดงความเห็นผ่านช่องทางออนไลน์หรือออฟไลน์ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสาธารณะ

1.3 การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือกิจการสาธารณะของชุมชน เช่น การเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเข้าร่วมเวทีนโยบายหรือการพัฒนา และการร่วมกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงพลังทางสังคมและความรับผิดชอบร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชน

1.4 การใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญในการเลือกผู้แทนทางการเมือง ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. นายก อบต. สมาชิกสภาเทศบาล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พฤติกรรมนี้ถือเป็นรูปแบบพื้นฐานที่สุดของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.5 การติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การตรวจสอบงบประมาณ การตรวจสอบโครงการพัฒนาหมู่บ้าน การร้องเรียนเมื่อพบเห็นการทุจริต หรือการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด การมีส่วนร่วมในด้านนี้สะท้อนถึงการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใสของภาครัฐ

2. ประชาชน หมายถึง บุคคลที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของตำบลหนองเมืง อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ และมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในขณะที่ทำการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายไทย และมีสถานภาพเป็นพลเมืองของประเทศไทยที่มีสิทธิในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ประชาชนในพื้นที่ไม่จำกัดเพศ อาชีพ หรือระดับการศึกษา แต่ต้องสามารถแสดงออกทางการเมืองได้ตามสิทธิและหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญ

3. ตำบลหนองเมืง อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ หมายถึง เขตการปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในอำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม เช่น การทำนา เลี้ยงสัตว์ และการปลูกพืชเศรษฐกิจ มีโครงสร้างทางสังคมที่ยังคงความสัมพันธ์แบบเครือญาติและชุมชนแน่นแฟ้น ประชาชนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางอายุ การศึกษา และรายได้ โดยตำบลหนองเมธีถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ศึกษาหลักในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายใต้บริบทของสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น และโครงสร้างการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในพื้นที่

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ตั้งอยู่บนฐานทฤษฎีสำคัญด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะแนวคิดของ Milbrath และ Goel (1977) ซึ่งอธิบายว่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนมีลำดับขั้นตั้งแต่การรับรู้ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรม การใช้สิทธิเลือกตั้ง ไปจนถึงการตรวจสอบภาครัฐ ทฤษฎีดังกล่าวสอดคล้องกับตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม 5 ด้านที่ใช้ในงานวิจัยนี้โดยตรง ทำให้สามารถอธิบายรูปแบบพฤติกรรมของประชาชนในตำบลหนองเมธีได้ในกรอบวิเคราะห์ที่มีความเป็นสากลและเทียบเคียงได้กับงานวิจัยร่วมสมัยอื่น ๆ

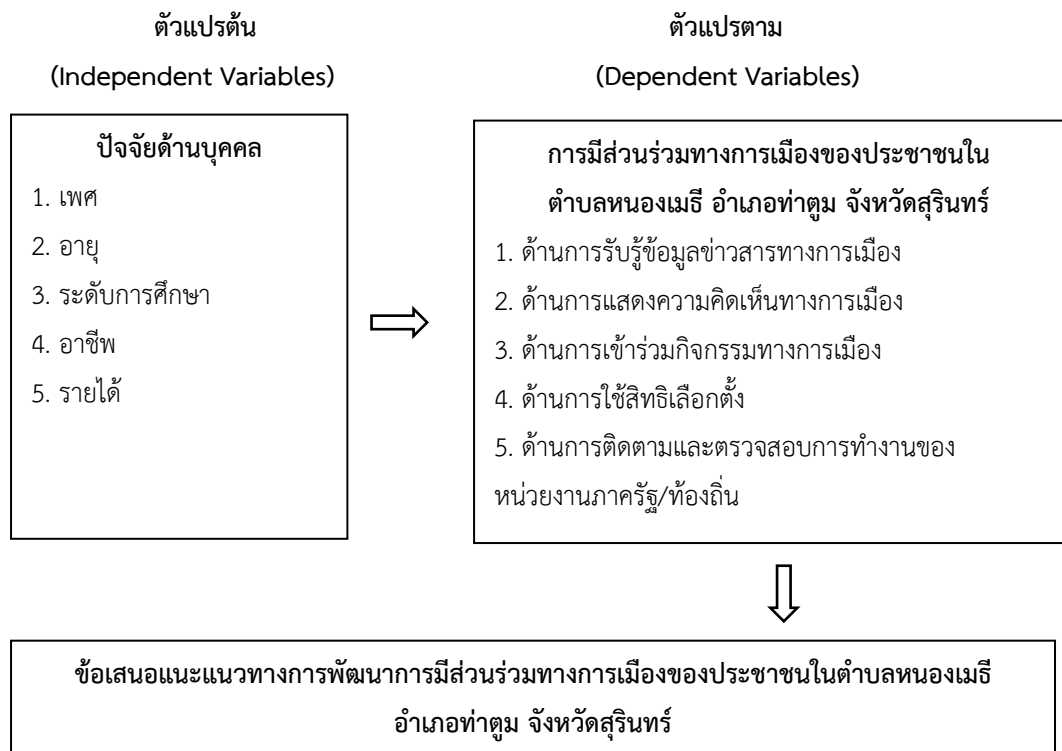
นอกจากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมแล้ว งานวิจัยนี้ยังอ้างอิงกรอบ “ปัจจัยส่วนบุคคล” ของ Verba และ Nie (1972) ซึ่งเสนอว่าคุณลักษณะพื้นฐานของประชาชน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่งผลต่อโอกาสและระดับของการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ แนวคิดนี้ช่วยให้การวิเคราะห์ความแตกต่างตามปัจจัยส่วนบุคคลมีฐานทฤษฎีรองรับ และสามารถอธิบายช่องว่างเชิงโครงสร้างที่ทำให้ประชาชนแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมไม่เท่ากัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบทฤษฎีกับบริบทของตำบลหนองเมธี พบ “ช่องว่างทางทฤษฎี” (theoretical gap) ที่สำคัญ คือบริบทชุมชนชนบทอีสานมีลักษณะเฉพาะ เช่น ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ความเกรงใจ ความผูกพันกับผู้นำชุมชน และข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนผ่านเครือข่ายสังคมมากกว่าสถาบันทางการเมือง จึงทำให้มิติของการแสดงความคิดเห็นและการตรวจสอบรัฐอาจต่ำกว่าที่ทฤษฎีคาดหมาย ซึ่งสะท้อนว่าทฤษฎีตะวันตกยังไม่สามารถอธิบาย “ความหมายของการมีส่วนร่วม” ในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยจึงพัฒนากรอบแนวคิดที่ผสานระหว่างทฤษฎีสากลกับบริบทท้องถิ่น โดยใช้ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นตัวแปรอิสระ และใช้พฤติกรรมการมีส่วนร่วม 5 ด้านเป็นตัวแปรตาม แนวคิดดังกล่าวเปิดโอกาสให้วิเคราะห์ทั้งความแตกต่างเชิงสถิติและอิทธิพลเชิงวัฒนธรรมของสังคมอีสานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลหนองเมธี ซึ่งนับเป็น “ช่องว่างองค์ความรู้” ที่งานนี้เข้ามาเติมเต็มอย่างเป็นรูปธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Milbrath และ Goel (1977) ซึ่งอธิบายลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมตั้งแต่การรับรู้ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรม การใช้สิทธิเลือกตั้ง จนถึงการตรวจสอบภาครัฐ สอดคล้องกับตัวแปรตาม 5 ด้านที่ใช้ในการศึกษา ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดของ Verba และ Nie (1972) ในการกำหนดปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นตัวแปรอิสระที่มีผลต่อโอกาสและระดับของการมีส่วนร่วมตามข้อเท็จจริงเชิงทฤษฎี อย่างไรก็ตาม เมื่อนำทฤษฎีสากลมาเทียบกับบริบทของตำบลหนองเมธี ซึ่งมีโครงสร้างสังคมแบบเครือญาติ วัฒนธรรมความเกรงใจ และการพึ่งพาเครือข่ายชุมชนในการรับรู้ข่าวสาร พบว่าบางพฤติกรรม เช่น การแสดงความคิดเห็นและการตรวจสอบรัฐ มีระดับต่ำกว่าที่ทฤษฎีคาดหมาย จึงเกิด “ช่องว่างทางทฤษฎี” ที่จำเป็นต้องปรับใช้ให้เข้ากับพื้นที่ งานวิจัยนี้จึงผสมทฤษฎีหลักเข้ากับบริบทท้องถิ่น กำหนดให้ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นตัวแปรอิสระ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 5 ด้านเป็นตัวแปรตาม ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้รูปแบบ Convergent Parallel Design ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ควบคู่กัน แล้วนำผลทั้งสองส่วนมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบร่วมกันในขั้นสรุปผลและอภิปรายผล เพื่อให้ได้ภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ครบทั้งเชิงตัวเลขและเชิงบริบท

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือประชาชนใน 11 หมู่บ้านของตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 4,768 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเมธี, 2568) กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณกำหนดโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 369 คน ซึ่งเป็นตัวแทนประชากรในระดับที่เหมาะสม

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อสม. คณะกรรมการสถานศึกษา ราษฎรชาวบ้าน และผู้มีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะของตำบล

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	หมู่บ้าน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง(คน)
1	บ้านหนองเมธี	374	29
2	บ้านทุ่งโก	700	54
3	บ้านบุผาง	307	24
4	บ้านทุ่งมน	575	45
5	บ้านนาवल	508	39
6	บ้านยางน้อย	180	14
7	บ้านพะเนา	654	51
8	บ้านหนองคูใหญ่	688	53
9	บ้านโคกระกา	259	20
10	บ้านแร่ไข่	324	15
11	บ้านลำดวน	196	14
รวม		4,768	369

3. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

3.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรม การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น

3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่ออธิบายปัจจัย สาเหตุ บริบท และข้อจำกัดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.3 ข้อมูลทุติยภูมิ เช่น รายงาน อบต. ข้อมูลแผนพัฒนาท้องถิ่น และเอกสารเกี่ยวกับประชากร

4. วิธีการและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)

พัฒนาแบบสอบถามจากกรอบแนวคิดของ Almond & Verba (1963), Milbrath & Goel (1977) และ Verba & Nie (1972) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง 5 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะปลายเปิด

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 และทดสอบความเชื่อมั่น (Try-out) ได้ค่า Cronbach's Alpha = 0.973

4.2 เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ (การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง)

แนวคำถามออกแบบตามหมวดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง การรับรู้ข่าวสาร บทบาทผู้นำชุมชน ทศนคติทางการเมือง และบริบทการเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่

5. การตรวจสอบข้อมูล

5.1 ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม

5.2 ทดสอบสมมติฐานพื้นฐานก่อนวิเคราะห์ เช่น การตรวจสอบความเป็นปกติของข้อมูล (Normality) และความเท่าเทียมของความแปรปรวน (Homogeneity of Variance) ด้วย Levene's Test

5.3 สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพมีการทำการตรวจสอบแบบ Triangulation โดยเทียบเคียงข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

5.4 ดำเนินการวิจัยตามหลักจริยธรรม เช่น การขอความยินยอม การรักษาความลับ และการไม่เปิดเผยตัวตนผู้ให้ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรม SPSS for Windows โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะผู้ตอบและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละด้าน จากนั้นใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ t-test สำหรับเปรียบเทียบตัวแปรที่มีสองกลุ่ม และ One-way ANOVA สำหรับตัวแปรที่มีหลายกลุ่ม พร้อมทั้งแปลความหมายระดับค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์มาตรฐานเป็นระดับมาก ปานกลาง และน้อย

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสกัดประเด็น และการสังเคราะห์เชิงอรรถาธิบายเพื่อเชื่อมโยงกับผลเชิงปริมาณในชั้นอภิปรายผล

6.3 การผสานข้อมูล (Integration)

ผู้วิจัยใช้การผสานผลแบบ Triangulation โดยนำผลเชิงปริมาณและคุณภาพมาเปรียบเทียบสนับสนุน หรืออธิบายซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างข้อสรุปที่มีมิติรอบด้านและมีความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ ตามกรอบศักยภาพการมีส่วนร่วม 5 ด้าน โดยภาพรวม จำแนกตามรายด้าน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	3.83	0.742	มาก	2
ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	3.39	0.785	ปานกลาง	4
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	3.36	1.055	ปานกลาง	5
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.28	0.708	มาก	1
ด้านการติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น	3.46	0.721	ปานกลาง	3
ภาพรวม	3.66	0.649	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในตำบลหนองเมธีมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.649) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.708) รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.742) ด้านการติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.721) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.785) ตามลำดับ และสุดท้าย คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 1.055) ผลดังกล่าวสะท้อนว่าประชาชนในพื้นที่มีการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองด้านการเลือกตั้งอย่างเข้มแข็ง และมีการติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะ อันอาจเกิดจากโอกาสที่ไม่เท่ากัน ความพร้อมด้านข้อมูล หรือความกังวลในการแสดงออกทางการเมืองในที่สาธารณะ

เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ตามกรอบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 5 ด้าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เพศ				t	Sig.
	ชาย (135 คน)		หญิง (234)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	3.77	0.765	3.86	0.728	-1.190	0.731
ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	3.33	0.744	3.43	0.806	-1.230	0.070

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เพศ				t	Sig.
	ชาย (135 คน)		หญิง (234)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
เมือง						
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	3.21	1.034	3.45	1.060	-2123	0.491
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.35	0.619	4.24	0.752	1.563	0.329
ด้านการติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น	3.44	0.682	3.47	0.744	-310	0.190
ภาพรวม	3.62	0.601	3.69	0.676	-1.021	0.022*

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test แบบข้อมูล 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยภาพรวม ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานในภาพรวม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรม การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการติดตามตรวจสอบ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามเพศของประชาชน จึงปฏิเสธสมมติฐานในรายด้าน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามช่วงอายุ โดยภาพรวมเพศ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ช่วงอายุ												F	Sig.
	18 – 19 ปี		20 – 29 ปี		30 – 39 ปี		40 – 49 ปี		50 – 59 ปี		60 ปีขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	3.63	0.702	3.63	0.532	3.58	0.940	3.99	0.746	4.35	0.621	3.87	0.698	9.553	0.000**
ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	3.35	0.825	3.37	0.634	2.97	0.560	3.25	0.639	4.02	0.731	3.33	0.806	9.721	0.000**
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	3.34	0.822	3.19	0.887	2.84	1.162	3.07	0.916	4.23	0.873	3.35	1.227	10.542	0.000**

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.81	0.875	4.31	0.536	4.28	0.667	4.43	0.659	4.58	0.422	4.55	0.435	16.549	0.000**
ด้านการติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น	3.46	0.813	3.35	0.682	3.25	0.331	3.32	0.698	3.85	0.738	3.44	0.674	4.200	0.001*
ภาพรวม	3.52	0.686	3.57	0.511	3.38	0.512	3.62	0.590	4.20	0.572	3.71	0.629	10.810	0.000**

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ ในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการศึกษา												F	Sig.
	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย		อนุปริญญา/ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		อื่น ๆ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	3.91	0.735	4.26	0.557	3.68	0.747	3.77	0.662	4.38	0.581	3.05	1.109	7.218	0.000**
ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	3.51	0.860	3.70	0.653	3.30	0.803	3.29	0.729	2.83	0.065	3.28	0.522	2.976	0.012*
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	3.59	1.248	3.59	1.093	3.36	0.852	3.06	0.946	3.00	0.581	3.64	0.886	3.570	0.004*
ด้านการใช้สิทธิ	4.60	0.428	4.49	0.465	3.81	0.908	4.24	0.619	4.71	0.065	4.42	0.719	16.581	0.000*

การมีส่วนร่วม ทางการเมือง	ระดับการศึกษา												F	Sig.
	ต่ำกว่า มัธยมศึกษา		มัธยมศึกษา ตอนต้น		มัธยมศึกษาตอน ปลาย		อนุปริญญา/ ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		อื่น ๆ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
เลือกตั้ง														
ด้านการติดตาม และตรวจสอบการ ทำงาน ของ หน่วยงานภาครัฐ/ ท้องถิ่น	3.50	0.719	3.72	0.708	3.31	0.769	3.39	0.685	3.63	0.194	3.93	0.523	3.060	0.010*
ภาพรวม	3.82	0.678	3.95	0.515	3.49	0.682	3.55	0.592	3.71	0.297	3.66	0.588	4.927	0.000**

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกัน กันจึงยอมรับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	อาชีพ												F	Sig.
	นักเรียน/นักศึกษา		เกษตรกร		รับจ้างทั่วไป		รับราชการ/พนักงานรัฐ		พนักงานบริษัท		อื่น ๆ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	3.64	0.707	4.04	0.708	3.89	0.571	3.68	0.906	3.90	0.797	3.35	0.716	6.251	0.000**
ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	3.36	0.761	3.62	0.797	3.22	0.539	3.09	0.692	3.17	0.806	2.71	0.516	7.457	0.000**
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	3.37	0.776	3.65	1.178	3.25	0.857	3.00	1.143	2.64	1.073	2.55	0.845	8.059	0.000**
ด้านการใช้สิทธิ	3.93	0.851	4.56	0.430	4.33	0.777	4.62	0.316	4.27	0.619	4.01	0.637	14.960	0.000**

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	อาชีพ												F	Sig.
	นักเรียน/นักศึกษา		เกษตรกร		รับจ้างทั่วไป		รับราชการ/พนักงานรัฐ		พนักงานบริษัท		อื่น ๆ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
เลือกตั้ง														
ด้านการติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น	3.47	0.767	3.57	0.764	3.39	0.503	3.53	0.459	3.19	0.447	2.86	0.403	4.372	0.001*
ภาพรวม	3.55	0.645	3.89	0.633	3.62	0.544	3.58	0.614	3.43	0.525	3.10	0.482	8.907	0.000**

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพง จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกัน กันจึงยอมรับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพง จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพง จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน								F	Sig
	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 - 10,000 บาท		10,001 - 15,000 บาท		มากกว่า 15,000 บาท			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	3.77	0.748	3.91	0.732	3.99	0.820	3.78	0.629	1.418	0.237
ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	3.34	0.805	3.53	0.715	3.44	0.846	3.38	0.740	1.298	0.275
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	3.20	0.980	3.88	1.078	3.17	1.258	3.38	0.860	9.061	0.000**
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.23	0.779	4.27	0.584	4.44	0.636	4.42	0.572	1.447	0.229
ด้านการติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น	3.38	0.747	3.62	0.729	3.53	0.636	3.47	0.589	2.271	0.080

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน								F	Sig
	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 - 10,000 บาท		10,001 - 15,000 บาท		มากกว่า 15,000 บาท			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ภาพรวม	3.58	0.652	3.84	0.659	3.71	0.670	3.68	0.528	3.207	0.023*

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ประชาชนชาวบ้าน และประชาชนในพื้นที่ สะท้อนแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ควรเพิ่มช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงง่าย เช่น หอกระจายข่าว วิทยุท้องถิ่น และสื่อออนไลน์ของชุมชน 2) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ควรจัดเวทีปลอดภัยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ควรจัดกิจกรรมทางการเมืองที่ต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วม 4) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรมีการรณรงค์และเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิ หน้าที่ และคุณค่าของการเลือกตั้ง และ 5) ด้านการติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น ควรเปิดเผยข้อมูลงบประมาณและส่งเสริมให้มีคณะกรรมการภาคประชาชนร่วมตรวจสอบ เพื่อสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในภาครัฐ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.66, S.D.=0.649) โดยกิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมสูงที่สุดคือการใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เข้าถึงง่ายและชัดเจนตามลักษณะของกิจกรรมทางการเมืองในลำดับขั้นของ Milbrath และ Goel (1977)

ขณะที่มีมติอื่น เช่น การแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรม และการติดตามตรวจสอบ มีระดับปานกลาง สะท้อนว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความตื่นตัวทางการเมือง แต่การมีส่วนร่วมในมติดีที่ต้องใช้ต้นทุนทางข้อมูลหรือ การเผชิญหน้ากับอำนาจรัฐยังมีข้อจำกัดอย่างชัดเจน

มิตีที่มีระดับปานกลางเหล่านี้สามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยเชิงวัฒนธรรมและโครงสร้างสังคมของพื้นที่ ชนบทอีสาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Almond และ Verba (1963) ที่อธิบายว่าในวัฒนธรรมการเมืองแบบ subject-participant ประชาชนรับรู้ข่าวสารได้ดี แต่ไม่เข้มแข็งในด้านการสื่อสารสาธารณะและการตรวจสอบอำนาจรัฐ เนื่องจากค่านิยมความเกรงใจ ความกลัวผลกระทบเชิงสังคม ตลอดจนความรู้สึกลัวว่าพื้นที่สาธารณะไม่เอื้อต่อการแสดงออกทางการเมืองอย่างเต็มที่ จึงทำให้การมีส่วนร่วมยังเป็นลักษณะ “ตามวาระ” มากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงรุกและต่อเนื่อง

เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Verba และ Nie (1972) และงานวิจัยของโอภาส มุลสถาน (2565) และนิพล วงษ์คำ (2567) ที่ชี้ว่าทุนข้อมูล ฐานะทางเศรษฐกิจ และเครือข่ายสังคมเป็นตัวกำหนดความถี่ของพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ในขณะที่ เพศไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนว่าในบริบทของตำบลหนองเมธี บทบาทชาย-หญิงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน เนื่องจากโครงสร้างสังคมและพื้นที่ปฏิบัติทางการเมืองเปิดกว้างในระดับที่ใกล้เคียงกันสำหรับทุกเพศ

ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพนำไปสู่ความเข้าใจว่าประชาชนในตำบลหนองเมธีมีศักยภาพในการมีส่วนร่วม แต่ยังขาดระบบสนับสนุนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะมิตการตรวจสอบรัฐและเวทีสาธารณะสำหรับการแสดงความคิดเห็นอย่างปลอดภัย นโยบายที่มุ่งอยู่กับการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล การจัดเวทีเสวนาที่เป็นกลาง การเปิดเผยงบประมาณและโครงการอย่างโปร่งใส และการลดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม หากดำเนินการอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะพัฒนาไปสู่รูปแบบที่มีคุณภาพ เข้มแข็ง และยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ผู้วิจัยเสนอให้ หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเมธี), ผู้นำชุมชน, คณะกรรมการหมู่บ้าน, สถานศึกษาในพื้นที่, องค์การภาคประชาชน, และ หน่วยงานกำกับดูแลการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น นำข้อเสนอแนะต่อไปนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลหนองเมธี อำเภอกำแพง จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

1.1 ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ควรเพิ่มช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงง่าย เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน ป้ายประชาสัมพันธ์ และสื่อออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับข้อมูลการเมืองอย่างทั่วถึงและเข้าใจสิทธิ-หน้าที่ได้ชัดเจน

1.2 ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ควรเปิดเวทีประชาคม เวทีเสวนา หรือช่องทางออนไลน์ที่ปลอดภัยและเป็นกลาง เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพและสร้างสรรค์ นำไปสู่การพัฒนานโยบายท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

1.3 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ควรจัดกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เช่น เวทีเสวนา อบรมเยาวชน กิจกรรมพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมประชาธิปไตยหมู่บ้าน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในทุกกลุ่มวัย

1.4 ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรมีการรณรงค์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ ขั้นตอน และคุณค่าของการเลือกตั้ง พร้อมจัดระบบสนับสนุนผู้สูงอายุหรือผู้มีข้อจำกัดด้านการเดินทาง เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้สิทธิได้เท่าเทียม

1.5 ด้านการติดตามและตรวจสอบภาครัฐ/ท้องถิ่น ควรเปิดเผยข้อมูลงบประมาณและผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส เช่น ผ่านเว็บไซต์ เพจ อบต. หรือการประชุมหมู่บ้าน และส่งเสริมให้มีคณะกรรมการภาคประชาชนร่วมตรวจสอบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึกด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้เข้าใจกลไกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในแต่ละกลุ่มประชากรได้อย่างชัดเจน

2.2 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชุมชน เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของการมีส่วนร่วมระดับต่ำ และสามารถพัฒนาโยบายหรือมาตรการส่งเสริมได้ตรงจุด

2.3 ควรพัฒนาแบบสอบถามและเครื่องมือวิจัยให้มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีการศึกษาต่ำ เพื่อให้ข้อมูลที่เก็บได้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- จักรพล บุญประดิษฐ์. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 9 หลักลี-จตุจักร กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐสุวัชร เสงี่ยม. (2560). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองไม้แดง จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

- นิพล ปานบัว. (2567). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน: กรณีศึกษานักเรียนมัธยมปลาย อำเภอชนอม จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สุวีริยาสาส์น.
- โสภณ ยอดศิริย์. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเมธี. (2566). *ข้อมูล/รายงานสถานการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลหนองเมธี*. ผู้แต่ง.
- โอภาส จิตระยนต์. (2565). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton University Press.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Longman.
- Milbrath, L. W., & Goel, M. L. (1977). *Political participation: How and why do people get involved in politics?* (2nd ed.). Rand McNally.
- Verba, S., & Nie, N. H. (1972). *Participation in America: Political democracy and social equality*. Harper & Row.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.